

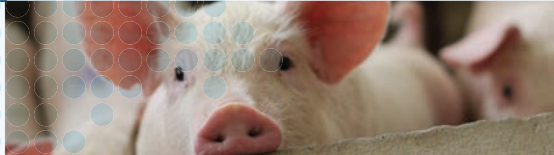
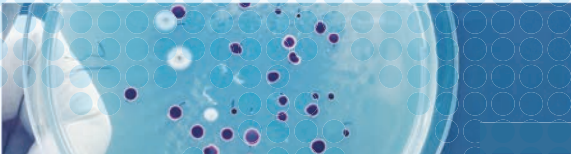
Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ

#ЕУ
ЗА ТЕБЕ

Овај пројекат финансира
Европска унија

БЕЗБЕДНОСТ ХРАНЕ, ВЕТЕРИНАРСКА И ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА У ЕУ

САДРЖАЈ

Скраћенице	2
1. Увод	4
2. Преглед политике Европске уније у Поглављу 12	6
3. Развој безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике	36
4. Заједничка пољопривредна политика	40
5. Зелени договор Европске уније	44
6. Кључне политике ЕУ мапе пута	50
7. Добробити за друштво и предности Европске уније у вези са поглављем 12	54
8. Закључак	58
9. Релевантне институције и корисни линкови у вези са поглављем 12	60

СКРАЋЕНИЦЕ

AAC (*Administrative Assistance and Cooperation System*) – Систем административне помоћи и сарадње

СПЖП – Споредни производи животињског порекла

ЕУ – Европска унија

EUROPHYT (*European Union Notification System for Plant Health Interceptions*) – ЕУ Систем обавештавања за пресретања пошљки у области здравља биља

ЗЗУД – Заједнички здравствени улазни документ

СА – *Codex Alimentarius*

DG SANTE – Генерални директорат за здравље и безбедност хране ЕУ

EFSA (*European Food Safety Authority*) – Европска агенција за безбедност хране

IMSOC (*Integrated Management System for Official Controls*) – Интегрисани систем за управљање информацијама за службене контроле

ГМО – Генетички модификовани организми

WOAH (*World Organization for Animal Health*) – Светска организација за здравље животиња

IPPC (*International Plant Protection Convention*) – Међународна конвенција о заштити биља

FAO (*Food and Agriculture Organization of the United Nations*) – Организација за храну и пољопривреду Уједињених нација

УН (*United Nations*) – Уједињене нације

RASFF (*Rapid Alert System for Food and Feed*) – Систем брзог узбуњивања за храну и храну за животиње

СПС споразум (*Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures*) – Споразум о примени санитарних и фитосанитарних мера

TRACES (*Trade Control and Expert System*) – Интегрисани компјутеризовани ветеринарски систем

СТО (*World Trade Organization*) – Светска трговинска организација

1

УВОД

„EU Acquis“, или правне тековине ЕУ представљају скуп заједничких права и обавеза за све чланице ЕУ. Реч је о свеобухватном скупу прописа ЕУ који све нове државе чланице морају да усвоје. Објављен је у Службеном гласнику ЕУ на приближно 100.000 страна. Поглавље 12 обухвата детаљна правила у области безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике. Општа политика о прехранбеним производима прописује хигијенска правила за производњу прехранбених производа. Уз то, Acquis прописује и детаљна правила у области ветерине, што је од суштинског значаја за очување здравља животиња, добробити животиња и безбедности хране животињског порекла. У фитосанитарној области, ЕУ правила уређују питања као што су квалитет семена, материјале за заштиту биља, штетне организме и исхрану животиња. Од 2006. године, међу правним актима све више су заступљене уредбе, односно прописи који се директно примењују у државама чланицама ЕУ.

Безбедност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика су детаљно регулисане области политике. Унутар Ев-

ропске комисије, овом облашћу управља Генерални директорат за здравље и безбедност хране (DG SANTE). Европска агенција за безбедност хране (EFSA) својим научним саветима и смерницама помаже да се заштите потрошачи, животиње и животна средина од ризика који се доводе у везу са храном.

У овом поглављу, Acquis се углавном састоји од великог броја прописа који покривају широке области и захтевни су у смислу преношења, спровођења и примене. За сваку државу кандидата је од кључног значаја да осигура не само да се Acquis у потпуности пренесе у њене националне прописе, већ и да њени административни капацитети и процедуре буду оснажени и реформисани пре приступања ЕУ. Важно је нагласити, да пуна усаглашеност са захтевима ЕУ у области безбедности хране мора бити постигнута у тренутку приступања.

Увођење захтева у вези са безбедношћу хране у великој мери

повезано је са спремношћу и способношћу привредника у овој области да својим пословањем и радом омогуће безбедност хране у свакој фази. Да би се то олакшало, ЕУ има мере подршке за сваку државу кандидата.

Држава кандидат мора да инкорпорира Acquis у свој национални правни систем до дана приступања ЕУ, и у обавези је да га примењује од тог дана. Изузећа од примене правних тековина ЕУ дају се само у посебним околностима, на одређени временски период и у ограниченом обиму.

Процес преговора о приступању води се на основу члана 49 Уговора о Европској унији и сходно томе узима у обзир све релевантне закључке Европског савета, а посебно обновљени консензус о проширењу који је Европски савет усвојио у децембру 2006. године, као и закључке Европског савета из Копенхагена из 1993. године.

Интегрисана политика ЕУ и приступ безбедности хране имају за циљ да обезбеде висок ниво безбедности хране, здравља и добробити животиња и здравља биља унутар Европске уније, кроз кохерентне мере „од њиве до трпезе“ и уз одговарајући мониторинг, истовремено обезбеђујући делотворно функционисање унутрашњег тржишта. Она је осмишљена тако да гарантује безбедну и квалитетну храну и храну за животиње, високе стандарде здравља и добробити животиња и заштите биља, као и јасне информације о пореклу, садржају, обележавању и употреби хране.

Политика ЕУ о безбедности хране штити здравље у сваком делу прехранбеног ланца, спречавајући контаминацију хране и промовишући хигијену хране, здравље биља и здравље и добробит животиња. Правила ЕУ о обележавању хране такође потрошачима обезбеђују информације које су важне за њихово здравље.

Државе чланице ЕУ спроводе хармонизоване стандарде и успостављају контроле којима се осигурава њихова примена. ЕУ врши ревизије како би утврдила да ли се закони и контроле

примењују и да ли су делотворни. Уз то, организује и обуке за надлежне органе ЕУ и земаља кандидата, као и за међународне органе.

Основна начела политике о безбедности хране ЕУ дефинисана су у Општем закону о храни Европске уније, којим се осигурава висок степен заштите здравља људи и интереса потрошача, уз истовремено обезбеђење ефикасног функционисања јединственог тржишта. Европска агенција за безбедност хране (EFSA) обезбеђује независну процену ризика и научне смернице о питањима у вези са храном како би допринела заштити људи, животиња, биља и животне средине.

Општи закон о храни такође прописује процедуре и инструменте за реаговање у хитним ситуацијама и кризама. Пример таквог система је Систем брзог узбуњивања за храну и храну за животиње (RASFF) који доприноси да се храна, која не испуњава ЕУ правила, повуче са тржишта и из продавница. Када год дође до значајног избијања епидемија болести животиња или тровања храном, надлежни органи ЕУ могу да прате кретање прехранбених производа

путем Интегрисаног компјутеризованог ветеринарског система (TRACES). Пошиљке се не раздвајају док се не изврши службена контрола и не попуни Заједнички здравствени улазни документ (ЗЗУД), док пријаве морају да се подносе преко система TRACES.

Интегрисани систем за управљање информацијама за службене контроле (IMSOC) представља концепт који омогућава системима унутар ЕУ да размењују информације и деле функционалности система (и са системима за управљање). Компоненте овог система су Систем брзог узбуњивања за храну и храну за животиње (RASFF), Систем административне помоћи и сарадње (AAC), Систем обавештавања за пресретање пошиљки у области здравља биља (EUROPHYT) и Интегриса

Хигијена хране

Здравље животиња

Здравље биља

Контаминанти
и резидуе

ни компјутеризовани ветеринарски систем (TRACES). IMSOC ће их све повезати и проширити њихове функционалности у један интегрисани систем за управљање службеним контролама.

ЕУ такође обезбеђује здравље и добробит животиња у пољопривреднопрехрамбеном ланцу. Уколико дође до избијања болести животиња, ЕУ има механизме којима се омогућава брзо реаговање.

Правила о здрављу биља штите усеве, воће, поврће и шуме од ширења штетних организама и болести путем транспорта кроз ЕУ или увоза из трећих земаља.

Смањење отпада од хране представља огроман потенцијал за уштеду ресурса и новца, као и смањење утицаја производње хране на животну средину. ЕУ се бави решавањем питања отпада од хране уз истовремено осигурање безбедности хране, тако што појашњава ЕУ правила како би олакшала поступање свих актера (из јавног и приватног сектора), и тако што поспешује дељење иновација и најбољих пракси у овој области.

Политика ЕУ о безбедности хране и њено поступање у овој

области концентрисани су у 4 главне области заштите:

- ▶ Хигијена хране: сви који послују у прехранбеној индустрији, од пољопривредника до ресторана, морају да испуњавају захтеве из ЕУ закона о храни, укључујући и оне који увозе храну у ЕУ.
- ▶ Здравље животиња: санитарна контрола и мере за кућне љубимце, домаће животиње и дивље животиње, за праћење и реаговање на болести, као и праћење кретања свих домаћих животиња.
- ▶ Здравље биља: откривање и искорењивање штетних организама у раним стадијумима спречава ширење и обезбеђује здраво семе.
- ▶ Контаминанти и резидуе: праћењем се осигурава да контаминанти не буду присутни у храни и храни за животиње. Максималне дозвољене концентрације примењују се и на домаћу и на увезену храну и храну за животиње.

Сваки грађанин Европе има право да зна како је храна коју једе произведена, прерађе-

на, пакована, обележена и продавана. Главна начела Комисије која су примарно прописана у њеној Белој књизи о безбедности хране, подразумевају примену приступа „од њиве до трпезе“ који покрива све секторе у прехранбеном ланцу.

Циљ политике у области здравља животиња јесте да се унапреди здравствено стање и побољшају услови за животиње у ЕУ, посебно за животиње које се користе у производњи хране, док се истовремено омогућава трговина унутар заједнице и увоз животиња и производа животињског порекла у складу са одговарајућим здравственим стандардима и међународним обавезама.

Општи циљ политике о добробити животиња јесте да се осигура да животиње не трпе бол и патњу коју је могуће избећи, те да се власник/држалац животиња обавезе да поштује минималне захтеве о добробити животиња.

Зоотехнички прописи ЕУ усмерени су ка промоцији слободне трговине узгојних животиња и њиховог генетског материјала, узимајући у обзир одрживост програма узгоја и очување генетских ресурса.

Европска комисија активно учествује у постављању међународних фитосанитарних стандарда и стандарда квалитета за биље и биљне производе. Прописи ЕУ су током година, обезбедили хармонизовану заштиту „зелених ресурса“. Питања као што су пестициди, права у вези са сортама биља или генетички модификованих организама покривена су у овом делу политике.

Праћење контаминаната у прехранбеном ланцу на целој територији Европе, проценом колико често долази до контаминације хране и у којим размерама, омогућава процену изложености потрошача и идентификацију популација које су највише изложене, штити јавно здравље ограничавањем концентрације контаминаната у храни, и оцењује постојеће програме заштите, смањења и праћења.

ЕУ *Acquis* за поглавље 12 се састоји од бројних прописа који се односе на детаљна правила, за све фазе прехранбеног ланца по начелу „од њиве до трпезе“, са циљем да се заштите јавно здравље и потрошачи, као и да се олакша трговина на унутарњем тржишту и увоз кроз креирање политике о безбедности хране.

Кључни прописи за поглавље 12 су: Уредба (ЕЗ) 178/2002 позната као Општи закон о храни, Уредба (ЕУ) 2016/429 позната као Закон о здрављу животиња, Уредба (ЕУ) 2016/2012 Уредба о узгоју животиња, Уредба (ЕУ) 2016/2031 позната као Закон о здрављу биља и Уредба (ЕУ) 2017/625 о службеним контролама.

Све уредбе садрже одређени број овлашћења за Комисију, за усвајање делегираних и спроведбених акта, којима се обезбеђује неопходан правни основ за

прилагођавање правила потребама пољопривреднопрехранбеног ланца, које се стално мењају.

Комисија ЕУ је обавила неопходне консултације са стручњацима из држава чланица и другим актерима, пре усвајања релевантних прописа. Тамо где је то прикладно, Комисија има подршку неколико регулаторних одбора као што су Стални одбор за храну и храну за животиње, животиње, биље, Регулаторни одбор за органску производњу и Одбор за политику у области квалитета пољопривредних производа. Ови одбори састоје се од стручњака из држава чланица који дају своја мишљења пре усвајања спроведбених аката.

Безбедност хране обухвата правила о хигијени у производњи, преради и стављању у промет хране, и биљног и животињског порекла, као и хране за животиње; затим, правила о службеним контролама и механизмима којима се обезбеђује безбедност хране, укључујући и представљање хране и правила о информисању потрошача.

Европска комисија је развила интегрисани приступ безбедности хране назван „од њиве до трпезе“, примарно описан у Белој књизи о безбедности

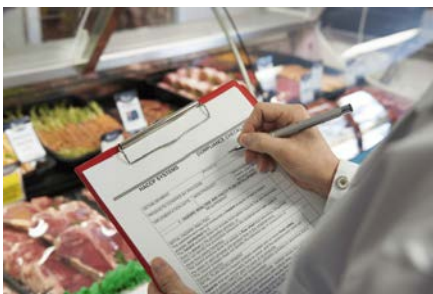
хране. Он покрива све секторе у прехранбеном ланцу, укључујући производњу хране за животиње, примарну производњу, прераду хране, складиштење, транспорт и малопродају. Главни циљ Беле књиге о безбедности хране јесте да пружи оквир за свеобухватан скуп активности које су потребне да би се постојећи законодавни оквир ЕУ допунио и модернизовао, да би постао кохерентнији, разумљивији и флексибилнији, да би се промовисало боље спровођење тих прописа и обезбедила већа транспарентност; поред тога, гарантује се и виши ниво безбедности хране.

Комисија је предложила низ мера којима се омогућава организовање области безбедности хране уз бољу интеграцију и координацију, укључујући:

- ▶ успостављање независне Европске агенције за безбедност хране са надлежностима за пружање независних стручних савета о свим аспектима безбедности хране, управљање системима за брзо узбуњивање и комуникацију о ризицима,
- ▶ унапређен законодавни оквир који обухвата све ас-

пекте прехранбених производа „од њиве до трпезе“,

- ▶ већу хармонизацију националних система контроле,
- ▶ дијалог са потрошачима и другим заинтересованим странама.

Основна начела политике о безбедности хране ЕУ дефинисана су у Општем закону о храни Европске уније, којим се осигурава висок степен заштите здравља људи и интереса потрошача, уз истовремено обезбеђење ефикасног функционисања јединственог тржишта. Европска агенција за безбедност хране обезбеђује независну процену ризика и научне смернице о питањима у вези са храном како би допринела заштити људи, животиња, биља и животне средине. Општи закон о храни такође прописује процедуре и инструменте за реаговање у

хитним ситуацијама и кризама. Један пример таквог система је Систем брзог узбуњивања за храну и храну за животиње који доприноси да се храна, која не испуњава ЕУ правила, повуче са тржишта и из продавница.

Уредба (ЕЗ) 178/2002 формира хоризонтални оквир на којем почивају све мере које се односе на храну и храну за животиње у Европској унији и на националном нивоу. Оне покривају све стадијуме производње, прераде и дистрибуције хране, као и хране за животиње која се производи за животиње које се користе у производњи хране. Општи циљ ове уредбе је:

- ▶ Гарантовање високог нивоа заштите живота и здравља људи, као и заштите интереса потрошача; фер (поштедна) трговина храном, узимајући у обзир здравље и добробит животиња, здравље биља и животну средину.
- ▶ Обезбеђење слободног кретања хране и хране за животиње која се производи и ставља у промет унутар ЕУ;
- ▶ Олакшавање глобалне трговине безбедном храном

и храном за животиње, уз поштовање међународних стандарда и споразума приликом израде прописа ЕУ, осим тамо где би то могло да има штетан ефекат на висок ниво заштите потрошача којем ЕУ стреми.

У оквиру ове Уредбе успостављена су следећа начела:

- ▶ Начело анализе ризика у вези са храном и храном за животиње и успостављање структура и механизма за научну и техничку евалуацију, коју спроводи Агенција за безбедност хране ЕУ.
- ▶ Начела опреза односе се на специфичне ситуације са разумном основом за бојазан да постоји неприхватљив ниво ризика по здравље, те где доступни поткрепљујући подаци и информације нису довољно детаљни да би се омогућила свеобухватна процена ризика.

Суочени са оваквим специфичним околностима, доносиоци одлука или лица која се баве управљањем ризиком могу да предузму мере или друге активности на основу начела предо-

строжности, док истовремено траже комплетније научне и друге податке. Такве мере морају да буду усклађене са начелима недискриминације и пропорционалности, и треба да буду условне до тренутка у коме је могуће прикупити и анализирати свеобухватније податке о ризику.

- ▶ Начела транспарентности

Безбедност хране и заштита интереса потрошача су од великог значаја за јавност, невладине организације, стручна удружења, међународне трговинске партнере и трговинске организације. Уредба о општем закону о храни обезбеђује механизме неопходне за повећање поверења потрошача у прописе о храни:

- ▶ Делотворне консултације с јавношћу током израде, оцењивања и ревизије закона о храни и храни за животиње;
- ▶ Обавезу надлежних органа да информишу општу јавност, тамо где постоји разуман основ за сумњу да храна или храна за животиње могу представљати ризик по здравље људи или животиња.

Нагласак је стављен на реформу следљивости унутар прописа о безбедности хране и унутар закона о храни од 1997. године. У овом периоду, следљивост се издвојила као инструмент за управљање ризиком. Унутар регулаторних реформи у области безбедности хране, увођење и дефиниција следљивости као општег начела закона о храни ЕУ (Уредба 178/2002) заправо представља инструмент предострожности и процедурални инструмент у области безбедности хране и управљања ризиком, који је заснован на моделу либералног управљања чија је главна сврха регулисање и обједињавање европског тржишта.

Следљивост хране и хране за животиње кроз цео прехранбени ланац веома је важна за заштиту потрошача, посебно уколико се пронађе неки проблем са храном или храном за животиње. Уредба о општем закону о храни дефинише следљивост као могућност праћења хране, хране за животиње и њихових састојака кроз све стадијуме производње, прераде и дистрибуције.

Следљивост:

- ▶ олакшава повлачење неисправне хране/хране за животиње са тржишта;
- ▶ обезбеђује циљане и тачне информације потрошачима о конкретним производима;
- ▶ покрива сву храну и храну за животиње, све оператере у индустрији хране и хране за животиње, без предрасуда према постојећим прописима за специфични сектор;
- ▶ утиче на увознике од којих се захтева да идентификују од кога је извезен производ у земљи порекла;
- ▶ обавезује привреднике да морају да буду у стању, у најмању руку, да идентификују свог непосредног добављача производа о којима је реч, као и следећег примаоца, уз изузетак односа малопродаје и крајњег потрошача – корак назад и корак напред (осим уколико постоје специфични додатни захтеви за следљивост).

Примарна одговорност за обезбеђивање усаглашености са законом о храни – а посебно оним о безбедности хране – лежи на оператерима у областима хране и хране за животиње. Да би се ово начело допунило и подржало, надлежни органи држава чланица ЕУ морају да обезбеде одговарајуће и делотворне контроле.

Када је храна или храна за животиње небезбедна, субјекти у пословању храном дужни су да је повуку или опозову. Такође су дужни да обавесте надлежне органе на националном нивоу, како би ови били у стању да прате где су предузете одговарајуће мере или да захтевају да се предузму додатне мере за смањење или елиминацију ризика по безбедност хране.

Детаљнији захтеви у вези са следљивошћу, у контексту Уредбе о општем закону о храни прописани су за одређене специфичне секторе:

- ▶ Храна животињског порекла: Уредба (ЕУ) 931/2011
- ▶ Изданци и семе: Уредба (ЕУ) 208/2013

Службене контроле: Уредба (ЕУ) 2017/625 (претходно режим службених контрола тј. Уредба (ЕУ) бр. 882/2004) уређује хоризонтални приступ службеним контролама. Обухват нове Уредбе је проширен, тако да обухвата и службене контроле којима се проверава усаглашеност са прописима у области хране и хране и хране за животиње, здравља и добробити животиња, здравља биља и споредних производа животињског порекла. Проширење делокруга уредбе на здравље биља и споредне производе животињског порекла доводи до кохерентнијег, боље усклађеног приступа службеним контролама и одговарајућим мерама спровођења закона дуж целог пољопривреднопрехранбеног ланца.

Уредба, осим ако је другачије прописано, појашњава да се такође односи и на друге службе-

не активности. То су активности осим службених контрола, које су усмерене, на пример, ка провери присуства болести животиња или организама штетних за биље, или ка спречавању или искорењивању ових болести или штетних организама.

Новом уредбом су ближе образложена и унапређена правила о сарадњи држава чланица и административној помоћи, којима се надлежним органима омогућава да се ефикасно носе са прекограничним неусаглашеностима. Једна од новина Уредбе јесте и специфичан захтев од држава чланица да олакшају размену података о могућим случајевима неусаглашености између надлежних органа и других органа за спровођење закона, као што су јавни тужиоци. Тиме се омогућава бржа и ефикаснија реакција у случају неусаглашености.

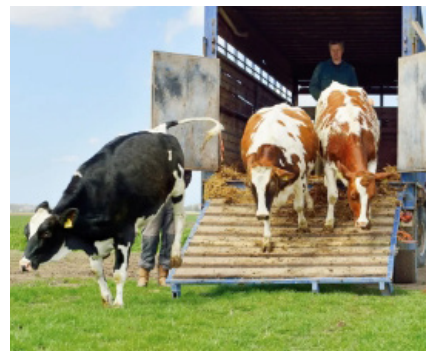
Уредба о службеним контролама ставља ван снаге одређен број специфичних одредби о службеним контролама у различитим актима, како би одговарајуће захтеве уврстила у сопствена правила. То се односи на одредбе о правилима контроле:

- ▶ производа животињског порекла;
- ▶ резидуа супстанци у храни и храни за животиње;
- ▶ животиња, производа животињског порекла, герминалних производа, споредних производа животињског порекла и добијених производа;
- ▶ захтева који се односе на добробит животиња;
- ▶ здравља биља;
- ▶ производа за заштиту биља;
- ▶ ГМО за производњу хране/хране за животиње;
- ▶ заштићене ознаке порекла, заштићене ознаке географског порекла и ознаке гарантовано традиционалног специјалитета.

Даља правила у овим областима и о органској производњи и обележавању органских производа, као и о новоутврђеним ризицима у вези са храном и храном за животиње могу се усвојити уз одговарајућа специфична овлашћења.

Између Уредбе о службеним контролама и нових Закона о

здрављу животиња и Закона о здрављу биља постоји одређени однос. Закон о здрављу животиња и Закон о здрављу биља прописују неке услове којима се осигурава безбедност прехранбеног ланца. Испуњавање ових услова и захтева провађају надлежни органи у државама чланицама службеним контролама, поступајући у складу са Уредбом о службеним контролама. Стога је примена Уредбе о службеним контролама од суштинског значаја за обезбеђивање усаглашеност са правилима прописаним у Закону о здрављу животиња, Закону о здрављу биља и у другим прописима којима се уређује безбедност хране.

Политика у области ветерине обухвата правила о кретању живих животиња и производа животињског порекла унутар ЕУ, службеним контролама

животиња и производа животињског порекла увезених у ЕУ из трећих земаља и правила о контроли производа животињског порекла. Уз то, детаљна правила о добробити животиња, зоотехници, здрављу животиња и пријављивању болести животиња, идентификацији и регистрацији животиња и праћењу њиховог кретања такође су обухваћени овим поглављем. Оно покрива и дивље животиње и животиње које се користе у истраживању, тамо где постоји ризик од преношења болести на друге животиње или људе. Штити се здравље људи и животиња, као и добробит животиња и безбедност хране, док се улажу напори за постизање доброг здравственог стања сточке, живине и рибе контролом епидемија болести животиња, као и кроз програме надзора и искорењивања. Обезбеђује се неометано и безбедно функционисање унутрашњег тржишта ЕУ, укључујући улазак живих животиња и производа животињског порекла у ЕУ, кроз законодавне мере и уз примену начела „боље спречити него лечити“. Постоје и снажне везе са међународним стандардима релевантних тела за стандардизацију, Светске организације

за здравље животиња (ОИЕ) и обавезама ЕУ у оквиру Споразума о примени санитарних и фитосанитарних мера (СПС) у контексту Светске трговинске организације (СТО).

Закон о здрављу животиња (Уредба (ЕУ) 2016/429) представља део пакета мера које је предложила комисија у мају 2013. године, како би се ојачала примена стандарда за здравље и безбедност за целокупан пољопривреднопрехрамбени ланац. То је био највећи и први закон који је добио одобрење козакнодаваца. Закон о здрављу животиња је такође кључни резултат Стратегије за здравље животиња 2007-2013, под начелом „боље спречити него лечити“.

Закон о здрављу животиња ствара јединствени правни оквир за регулисање области преносивих болести животиња. Европски парламент и Савет усвојили су

Уредбу о преносивим болести животиња („Закон о здрављу животиња“) у марту 2016. године. Она садржи општа начела и основна правила, уз снажан фокус на превенцију и појашњава одговорности свих актера који се баве здрављем животиња. Прописана су детаљна правила, на пример, о регистрацији и одобрењу објеката, следљивости животиња и захтеви у вези са здрављем животиња за кретање животиња и производа животињског порекла унутар ЕУ, о њиховом уласку на територију ЕУ и специфичним мерама за спречавање и контролу болести животиња.

Уопштено посматрано, јединствени, свеобухватни нови Закон о здрављу животиња ће пружити подршку сточарском сектору ЕУ у његовим напорима да постигне конкурентност, а омогућиће и неометано функционисање тржишта животиња и производа животињског порекла у ЕУ, што ће довести до отварања нових радних места у овом важном сектору:

- ▶ Огроман број правних аката је обједињен у јединствен закон;
- ▶ Простија и јаснија правила омогућавају надлежним

органима и онима који су у обавези да поштују правила да своју пажњу усмере на кључне приоритете: спречавање и искорењивање болести;

- ▶ Одговорности пољопривредника, ветеринара и других који раде са животињама су детаљније образложене;
- ▶ Нова правила омогућавају већу употребу нових технологија за активности у области здравља животиња – надзор над патогенима, електронску идентификацију и регистрацију животиња;
- ▶ Боље рано откривање и контрола болести животиња, укључујући новооткривене болести које се доводе у везу са климатским променама, помоћи ће у смањењу појаве и ефеката епизоотија;
- ▶ Омогућена је већа флексибилност за прилагођавање правила локалним околностима, као и новонасталим проблемима као што су климатске и друштвене промене;

- ▶ Постављен је бољи правни основ за праћење животињских патогена резистентних на антимикробна средства, којим се допуњују постојећа правила кроз Уредбу о ветеринарским лековима и медицинаној храни.

Списак болести животиња које су релевантне за интервенцију ЕУ и категорија болести животиња, као и листа врста и група врста прописани су у Уредби (ЕУ) 2018/1629 и Уредби (ЕУ) 2018/1882.

Нова уредба обезбеђује кохерентну политику за примену вакцинације у ЕУ, али такође у многоме препушта државама чланицама да одлуче у којој мери ће је користити. Вакцинација је већ могућа за већину релевантних болести, док је профилактичка вакцинација ограничена само за неколико болести, као што су класична куга свиња, слинавка и шап и птичји грип. Чак и у таквим случајевима, могућа је хитна вакцинација као додатна мера другим контролним мерама, након што Комисија одобри план вакцинације.

У ЕУ постоји око 12 милиона сточарских газдинстава. У 2013. години било је око 104 милиона говеда, 150 милиона свиња, 83,5 милиона оваца и 10,5 милиона коза, те око 1,6 милијарди грла живине. Друга највећа категорија животиња су кућни љубимци. Има око 120 милиона паса и мачака, и око 35 милиона птица које се држе као кућни љубимци. У ЕУ, када је реч о животињама које се користе за истраживања (фармацеутска и козметичка индустрија, те државна истраживачка тела), има их око 12 милиона од којих су већина глодари. У ЕУ се налази између 2000 и 3000 зоолошких вртова, са процењених око 800,000 дивљих животиња у заточеништву. Сектор узгајања крзнашица такође броји значајан број животиња, са око 7.200 газдинстава која произведу око 32 милиона кожа годишње.

Фитосанитарна политика

обухвата правила о здрављу биља и биолошкобезбедним аспектима контроле организама штетних за биље и биљног репродуктивног материјала, употреби биљних пасоша у трговини, пестицидима, одобрењу производа за зашти-

ту биља, контроли резидуа пестицида у производима биљног порекла, квалитету семена и биљног репродуктивног материјала, правилима о правима у вези са сортама биља и генетички модификованим организмима.

У октобру 2016. године, Европски парламент и Савет усвојили су Уредбу (ЕУ) 2016/2031 о заштитним мерама против организама штетних за биље („Закон о здрављу биља“). Закон о здрављу биља успоставља регулаторни оквир за заштитне мере усмерене против организама штетних за биље, уз снажан акценат на превенцији. Он обезбеђује боље инструменте за брзу контролу присуства и ширења штетних организама. На пример, садржи правила о прегледима, кризним плановима, биљним пасошима и фитосанитарним сертификатима.

Нова правила усмерена су ка модернизацији режима здравља биља, уз додатно по-

јачање делотворнијих мера заштите територије ЕУ и биља које на њој живи. Такође су усмерена ка обезбеђивању безбедне трговине, као и ка ублажавању утицаја климатских промена на здравље усева и шума. Од овог новог приступа, корист ће имати различити актери:

- ▶ Грађани: боља заштита пејзажа и шума, јавних и приватних зелених површина, смањена потреба за применом пестицида;
- ▶ Оплемењивачи и пољопривредници: једноставнија и транспарентнија документација (биљни пасоши), боља заштита њихове производње, већа финансијска подршка за борбу против штетних организама;
- ▶ Други привредници: заједнички регистар оператера, хармонизирана следљивост;
- ▶ Државни органи: финансијска подршка ЕУ за спровођење мера надзора и искорењивања/сузбијања.

Најважнији део фитосанитарне политике јесте Директива 2009/128/ЕЗ која је усмерена

ка постизању одрживе употребе пестицида унутар ЕУ, смањењем ризика и утицаја примене пестицида на здравље људи и животну средину, те промовисањем примене интегрисаног управљања штетним организмима и алтернативних приступа или техника, као што су нехемијске алтернативе пестицидима. Многе активности које су предузеле државе чланице у складу са овом Директивом релевантне су и за Стратегију о биодиверзитету и Стратегију од њиве до трпезе, које подразумевају усвајање циљних вредности за смањење употребе пестицида. Главне активности се односе на обуку корисника, саветника и дистрибутера пестицида, инспекцијски надзор над опремом за примену пестицида, забрану прскања из ваздуха, ограничење употребе пестицида у осетљивим подручјима, информисање и подизање свести о ризицима од пестицида.

Узгој животиња. Задовољавајући резултати узгоја животиња у великој мери зависе од одабира домаћих животиња високог генетског квалитета. Зоотехнички прописи ЕУ усмерени су ка промоцији слободне трговине узгојним животињама

и њиховим генетским материјалом, узимајући у обзир одрживост програма узгоја и очување генетских ресурса.

Главни циљ:

- ▶ слободна трговина узгојним животињама и њиховим генетским материјалом;
- ▶ законско право на унос у књигу одгајивача (књигу стада, књигу јата итд) исте врсте;
- ▶ постигнут је хармонизованим правилима о:
- ▶ признавању удружења одгајивача и одгајивачких организација;
- ▶ уносу чистокрвних узгојних животиња у узгојне књиге;
- ▶ издавању родовника;
- ▶ извођењу испитивања учинка и генетског оцењивања;
- ▶ прихватање животиња у узгојни програм.

Према Уредби (ЕУ) 2016/1012 Европског парламента и Савета и Директиви Савета 90/428/ЕЕЗ, државе чланице израђују, одржавају ажурним и достављају на увид јавности одређене информације у зоотехничкој об-

ласти, а посебно у погледу надлежних органа који спроводе службене контроле, признатих узгојних удружења организованих по појединачним врстама, као и функционисања узгоја, одобрених узгојних програма и коњских такмичења. Све информације доступне су на интернет презентацији, а у случају грешака, амандмана или ажурирања, надлежни орган сваке од држава чланица ЕУ требало би контактирати директно.

Подаци о земљама изван ЕУ и списак узгојних тела објављују се у складу са члановима 34(1) и 64(4) Уредбе (ЕУ) 2016/1012 Европског парламента и Савета.

Трговинска политика. Европска унија (ЕУ) је највећи извозник на свету. Са преко 500 милиона потрошача, заједничко тржиште са заједничким правилима такође представља привлачно извозно тржиште за земље које нису чланице ЕУ. ЕУ има ексклузивну надлежност за доношење прописа којим се уређују питања трговине, као и да закључује међународне трговинске споразуме на основу правила Светске трговинске организације у име својих 27 земаља чланица. Њена политика обухвата трговину робом

и услугама, али и питања као што су комерцијални аспекти интелектуалне својине и директне стране инвестиције. ЕУ је усвојила инструменте за одбрану трговине и приступа тржишту, углавном са циљем заштите предузећа из ЕУ од препрека које се постављају пред трговину. Коначно, она помаже земљама у развоју да тргују, тако што смањује дажбине и спроводи програме подршке. ЕУ, такође, сарађује са СТО да би помогла да се успоставе глобална трговинска правила и уклоне препреке трговини између чланица СТО.

Европска комисија обезбеђује да снабдевање храном у Европи стално буде на највишем нивоу безбедности у свету, као и да се исти стандарди безбедности хране примењују на све производе, без обзира на порекло. Као највећи увозник и извозник прехранбених производа на свету, Европска унија блиско сарађује са међународним орга-

низацијама и пружа савете, као и подршку трговинским партнерима изван ЕУ.

Под условима споразума којим је основана ЕУ, постоји јасна разлика између дефиниција појмова трговине и уноса (увоза). Када је реч о производима животињског порекла:

Трговина унутар ЕУ или само трговина односи се искључиво на кретање животиња или производа животињског порекла између држава чланица ЕУ.

Уопштено посматрано, та правила су хармонизована међу државама чланицама. Прописана су строжија правила како би се обезбедило да се та усаглашеност одржава, као и да се месо, млеко и други производи животињског порекла морају производити у одобреним објектима, обично под надзором службеног ветеринара. Даље провере производа методом случајног узорка такође се могу спровести на крајњем одредишту. Уз опште услове у области здравља, могуће је да ће бити неопходни посебни услови за производе животињског порекла током појаве болести животиња у државама ЕУ. У тим случајевима могу бити

потребни посебни здравствени сертификати.

Трговина одређеним живим животињама и њиховим производима унутар заједнице дозвољена је само из оних објеката који испуњавају услове релевантних прописа Заједнице и које је за ту намену, одобрио надлежни орган државе чланице ЕУ у којој се објекат налази.

У складу са Директивом Савета 2008/73/ЕЗ (и актом са исправкама ове директиве), чланице ЕУ морају да израде, одржавају ажурним, и доставе на увид другим државама чланицама ЕУ, као и јавности, спискове одобрених објеката у области ветерине и зоотехнике.

Надлежни органи држава чланица ЕУ одобравају и региструју објекте који раде са споредним производима животињског порекла и добијеним производима. Такође израђују и објављују ажурне листе таквих објеката. Свака национална интернет страница требало би да групише активности у вези са споредним производима животињског порекла које захтевају одобрење.

Комисија је израдила интернет страницу са циљем да обезбеди

лак централни приступ различитим листама одобрених објеката у прехранбеној индустрији у државама чланицама и неким другим земљама. Техничке спецификације у вези са главним списком и листама одобрених објеката у прехранбеној индустрији, као и њихов формат, који су прописани Анексом I овог документа, постављају основ за поделу објеката у прехранбеној индустрији по секторима. У Анексу II, дат је списак категорија објеката у сваком сектору, Анекс III наводи активности које се обављају у главним секторима прехранбене индустрије, Анекс IV прописује модел образац за списак објеката, Анекс V прописује шифре и легенду који се користе приликом израде списка објеката.

Уношење је термин који је углавном заменио реч „увоз“ за производе животињског порекла, јер покрива и транзит са или без складиштења у ЕУ. Увоз се односи искључиво на кретање животиња или производа животињског порекла у државе чланице ЕУ, из држава које нису чланице ЕУ.

Додатни захтеви за уношење прописани су посебним Одлукама Комисије. Њима се прописују

здравствени сертификати који морају да прате све производе животињског порекла који се уносе у ЕУ. Неопходно је да ове документе потпише службени ветеринар надлежног органа треће земље – извозника, чиме се гарантује да су испуњени услови за увоз у ЕУ. Након пристизања у ЕУ, производе животињског порекла и припадајуће сертификате обавезно проверавају службени ветеринари ЕУ на означеним граничним контролним местима. Даље провере производа методом случајног узорка такође се могу спровести на крајњем одредишту.

Смернице ЕУ за уношење робе у ЕУ (увоз):

Овај документ углавном је намењен надлежним органима и онима који послују у прехранбеној индустрији у државама чланицама и у трећим земљама. На-

мењен је да пружи смернице о одређеним кључним питањима у вези са спровођењем захтева за хигијену хране и сродних захтева. Смернице су израђене тако да доносе уопштено образложење система увоза за различите робе, у погледу хигијене хране, а посебно за:

- ▶ Храну која није животињског порекла;
- ▶ Храну животињског порекла; и
- ▶ Храну која садржи пре-рађене састојке животињског порекла и састојке биљног порекла.

Услови за хигијену хране за увоз хране прописани су у неколико делова ЕУ прописа. Увозници хране треба да размотре и друге услове које треба да испуне:

- ▶ У складу са релевантним захтевима Закона о храни ЕУ, примењује се одређени број допунских и додатних правила, уз правила о хигијени хране. Ова правила конкретније обухватају, тамо где је то прикладно, захтеве у вези са контаминантима, максималним дозвољеним концентрацијама резидуа пестицида, употребу прехранбених

адитива, ензима и арома, материјале и предмете који долазе у додир с храном, озрачивање хране, нове врсте хране, радиоактивност.

- ▶ Постоје, такође, и захтеви који су специфични за дати производ, на пример за брзо замрзнуте намирнице, намирнице за посебне нутритивне намене, генетички модификоване организме (ГМО) и одобрене планове за контролу резидуа.
- ▶ Захтеви за здравље биља: пре него што се биље може унети у ЕУ, одређене врсте биља, биљних производа и других предмета морају да испуне фитосанитарне захтеве.
- ▶ Захтеви за здравље животиња: производи животињског порекла пореклом из трећих земаља морају да испуне услове којима се спречава унос болести животиња у ЕУ.
- ▶ Опште смернице о правилима о увозу у, и транзиту кроз ЕУ за живе животиње и производе животињског порекла из земаља које нису чланице ЕУ

Овај документ доноси смернице првенствено намењене државним органима трећих земаља које су заинтересоване за извоз живих животиња и(или) производа животињског порекла у Европску унију. Заинтересоване стране би увек требало да се обрате Европској комисији да провере да ли је било промена у процедурама описаним у овом документу, као и за детаљније смернице у вези са одређеним производним секторима. Ове смернице намењене су, такође, да буду корисне и другим заинтересованим странама. У том случају, њима се саветује да се обрате надлежним органима у својој земљи уколико им је потребна додатна помоћ, информације и/или покретање процедура одобрења у вези са извозом пред Европском комисијом.

ЕУ је израдила детаљне прописе за контролу примене и праћење широког спектра ветеринарских лекова и других супстанци код свих класа животиња и производа намењених за људску употребу. Неопходно је да у трећој земљи постоји законска контрола забрањених супстанци у вези са животињама и производима намењеним

извозу. Фундаментални захтев за све треће земље које желе да извозе у ЕУ јесте да морају имати успостављене програме праћења супстанци које испуњавају услове из ових прописа у погледу животиња и/или производа животињског порекла које желе да извозе. Овај програм се мора предати Европској комисији где ће бити оцењен и уколико је оцена повољна, одобрен. Сваке године, годишњи резултати програма се морају доставити Европској комисији, заједно са ажурираним програмом за наредну годину.

Европска комисија одржава и ажурира листу објеката трећих земаља по земљи и по сектору, који су одобрени за трговину са државама чланицама ЕУ. За то је, у највећем броју случајева потребно да Директорат за ревизије и анализе у вези са здрављем и храном при ДГ САНТЕ изврши инспекцију

на лицу места, пре него што се може размотрити издавање одобрења, као и да се и земља и објекти нађу на листи одобрених партнера. То је осмишљено да би се оценило да ли ситуација у вези са животиња и јавним здрављем, државни сервис, правне одредбе, контролни системи и производни стандарди испуњавају услове ЕУ.

За већину врста робе, када Комисија прими захтев за одобрење, надлежним органима земље која подноси захтев шаље се прелиминарни упитник у вези са животињама/ производима о којима је реч. Овај процес је осмишљен тако да оцењује да ли захтеви ЕУ могу да буду задовољени, као и да се прикупе информације пре могуће инспекције на лицу места коју спроводи ДГ САНТЕ. Тамо где информације које пруже надлежни органи треће земље буду оцењене као задовољавајуће, а инспекција коју спроводи ДГ САНТЕ доведе до повољне препоруке, Комисија ће изменити и усвојити неопходне прописе да би издала одобрење за увоз, након што добије повољно мишљење Сталне комисије за прехранбени ланац и здравље животиња

(која се састоји од представника највиших ветеринарских органа држава чланица). Одобрења могу да покривају целу, или део територије треће земље, осликавајући ситуацију са јавним здрављем и здрављем животиња, као и природу животиња/производа за које се тражи одобрење. Списак трећих земаља и објеката за трговину са државама чланицама редовно ажурира и одржава Европска комисија.

Контаминанти и резидуе.

ЕУ има најригорознији систем праћења контаминената на свету како би спречила да се они нађу у нашој храни и храни за животиње. Максималне дозвољене концентрације, означавање и подаци о хранљивим састојцима, као и информације о храни за потрошаче прописани су Уредбом (ЕУ) 1169/2011 о обезбеђењу информација о храни за потрошаче. Обавеза истицања информација о

хранљивим састојцима примењује се од 13. 12. 2016. Кључне промене у поређењу са претходним уредбама су:

- ▶ Примена на храну и храну за животиње, без обзира да ли се производи у ЕУ или увози у ЕУ. Материјали који долазе у додир са храном су такође строго регулисани како би се искључила могућност било какве контаминације. Надлежни органи држава чланица одржавају опсежне програме узорковања и анализе дуж целог ланца од фарме до трпезе како би се осигурало да се открију потенцијални извори контаминације, те да се они током свих стадијума производње и прераде хране држе на безбедним концентрацијама;
- ▶ Боља читљивост података (најмање димензије фонта за обавезне информације);
- ▶ Јасније и усклађено представљање алергена (нпр. соја, коштуњаво воће, глутен, лактоза) у амбалажираној храни (наглашавање фонтом, стилем или бојом позадине) на списку хранљивих састојака;

- ▶ Обавезне информације о алергенима за неамбалажирану храну, укључујући ону у ресторанима и кафићима;
- ▶ Захтев за истицање одређених информација о хранљивим својствима за већину амбалажираних прерађене хране;
- ▶ Обавезне информације о пореклу за свеже месо свиња, оваца, коза и живине;
- ▶ Исти захтеви за означавање за продају преко интернета, продају на даљину или куповину у продавници;
- ▶ Списак пројектованих и изведених наноматеријала у састојцима;
- ▶ Специфични подаци о биљном пореклу рафинисаних уља и масти;
- ▶ Строжија правила за спречавање пракси довођења потрошача у заблуду;
- ▶ Назнака заменског састојка за „имитације“ хране;
- ▶ Јасна назнака „формираних меса“ или „формиране рибе“;
- ▶ Јасно назначени одмрзнути производи.

Нова храна. Нова храна је дефинисана као храна која није била у значајној мери конзумирана међу грађанима ЕУ пре 15. 5. 1997. када је ступила на снагу прва Уредба о новој храни.

„Нова храна“ може да буде новоразвијена, иновативна храна, храна произведена помоћу нових технологија и производних процеса, као и храна која се традиционално једе ван ЕУ.

Начела која су у основи прописа о новој храни у Европској унији предвиђају да нова храна мора да буде:

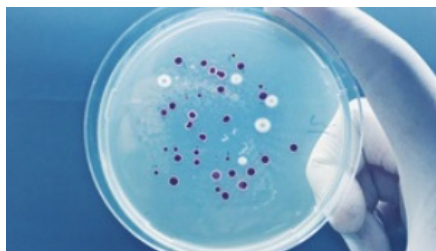
- ▶ Безбедна за потрошаче;
- ▶ Правилно обележена тако да не доводи потрошаче у заблуду;
- ▶ Уколико је нова храна намењена да замени неку другу храну, она се не сме разликовати од те хране.

не тако да је узимање нове хране нутритивно мање корисно за потрошача.

Неопходно је издавање одобрења за нову храну пре пуштања у промет, на бази оцене у складу са овим начелима. Субјекти у пословању храном могу да ставе у промет нову храну на тржиште Европске уније тек након што Комисија обради њихов захтев за издавање одобрења за нову храну и усвоји спроведбени акт којим се одобрава стављање у промет наведене нове хране и ажурира ЕУ списак. Стога, пре стављања нове хране у промет на тржишту Европске уније, подносилац захтева мора прво Комисији да поднесе електронски захтев за одобрење путем интернета. Одобрење и укључивање нове хране у ЕУ списак обухвата:

- ▶ Спецификације;
- ▶ Услове употребе;
- ▶ Додатне посебне захтеве за означавање;
- ▶ Захтеве за праћење након стављања у промет.
- ▶ Нова храна подлеже општим захтевима за обележавање наведеним у Уредби (ЕУ) 1169/2011.

На обележавање нове хране такође могу да се примењују и специфични додатни захтеви за обележавање нове хране, како би потрошач био правилно информисан.

Преваре у вези са пољопривредно-прехранбеним производима.

Комплексна природа глобализованог пољопривредно-прехранбеног ланца снабдевања и економска мотивација за обезбеђење јефтинијих прехранбених производа повећавају вероватноћу преваре. Суочени са овом појавом, органи надлежни за контролу губе кредибилитет, компаније губе новац а потрошачи губе поверење у храну. Превара у вези са храном може да се јави у неколико облика и често је тешка за откривање. Од разблаживања алкохолних пића до намерног погрешног обележавања података о алергенима, једна ствар која је заједничка

свим врстама превара у вези са храном јесте да су оне штетне за углед пољопривредно-прехранбене индустрије и наносе штету потрошачима и легитимним привредницима.

Након скандала са коњским месом, Европски парламент је 2013. године усвојио Одлуку којом је позвао Комисију „да преварама у вези са храном посвети пуну пажњу, коју оне заслужују те да предузме све неопходне кораке како би превенција и борба против превара у вези са храном постала саставни део политике ЕУ“. ЕУ активност против превара у вези са храном обухватала је обећање да ће се интеракција између RASFF система и AAC система унапредити, и да ће бити успостављена једна тачка контакта за оба система. ЕУ је преобликовала своју политику у области службених контрола пољопривредно-прехранбеног ланца са циљем да се унапредди поверење грађана и повећа свеукупна ефикасност у овим процесима.

Савет ЕУ је донео нове Закључке о даљим корацима за побољшање реакције на преварне радње у пољопривредно-прехранбеном ланцу и одвраћања

субјеката од таквих пракси. У овим Закључцима, Савет је подсетио да је постизање високог нивоа заштите један од општих циљева политике ЕУ у погледу здравља, безбедности, заштите животне средине и заштите потрошача, те је препознао да је актуелни правни оквир у области реакције на преваре у вези са храном у ЕУ адекватан.

Отпад од хране. Процењује се да се у ЕУ, током једне године, генерише 129 милиона тона отпада од хране, што представља 20% произведене хране. Воће и поврће су категорије хране које највише доприносе расипању хране, са уделом од 24% и 22% од укупне количине.

Централни циљ политике ЕУ у области безбедности хране јесте заштита здравља и људи и животиња. ЕУ не може да прави компромисе у вези са овим стандардима, али у сарадњи са државама чланицама и релевантним актерима, тражи сваку прилику да спречи расипање

хране и оснажи одрживост система производње и употребе хране.

Смањење отпада од хране представља огроман потенцијал за уштеду ресурса и новца, као и за смањење утицаја хране на животну средину. ЕУ се бави решавањем питања отпада од хране уз истовремено осигурање сигурности снабдевања храном, тако што појашњава правила ЕУ да би олакшала поступање свих актера (из јавног и приватног сектора), и тако што поспешује размену иновација и најбољих пракси у овој области.

Споредни производи животињског порекла су потенцијални извор ризика за јавно здравље и здравље животиња. Кризе избијања болести из прошлости, као што су слинавка и шап, ширење преносивих спонгиформних енцефалопатија као што је говеђа спонгиформна енцефалопатија (БСЕ) и појава диоксина у храни за животиње показале су последице неправилне употребе одређених споредних производа животињског порекла по јавно здравље и здравље животиња, безбедност прехранбеног ланца и ланца хране за животиње, те по поверење потрошача.

Уредба (ЕЗ) 1069/2009 и Уредба Комисије (ЕУ) 142/2011 замениле су стару Уредбу (Уредба (ЕЗ) 1774/2002), чиме је неколико законодавних аката спојено у један. СПЖП се категоришу према ризику који носе, применом основних начела из Уредбе (ЕЗ) 1069/2009.

Међународне организације и поглавље 12.

Европска унија и државе чланице ЕУ активно учествују у активностима следећих међународних организација које постављају стандарде у области хране и хране за животиње, као и здравља животиња и здравља биља.

Светска трговинска организација (СТО) посвећује значајну пажњу доброј стандардизацији и регулаторној пракси, како стандарди, регулаторне процене и процене саобразности не би постали техничке препреке трговини. СТО је међународна организација која се бави успостављањем и праћењем правила у међународној трговини. Чланице СТО су државе, које

представљају њихове владе и овлашћени представници, као и засебне царинске територије, укључујући и одређени број земаља које послују по истим правилима у вези са приступом тржишту као и ове царинске територије, те њихови представници. Задаци СТО обухватају развој трговине између земаља кроз успостављање правичних и равноправних услова конкуренције, смањење царинских тарифа и смањење других препрека у трговини уз помоћ постигнутих основних споразума (укупан број споразума је 18), као и кроз бројне друге документе којима се регулишу специфична питања трговине робом и услугама (споразуми, одлуке, тумачења).

Светска организација за здравље животиња (WOAH).

Бави се унапређењем здравља и добробити животиња, као и јавног здравља у области ветерине широм света. Међународне стандарде ОИЕ о здрављу и добробити животиња израђују и ажурирају признати научници/експерти а усвајају се на

Генералној седници Глобалне скупштине ОИЕ делегата. Признати као референтни стандарди од стране Светске трговинске организације (СТО), ови стандарди су намењени да спрече и контролишу болести животиња, укључујући зоонозе, да осигурају санитарну безбедност светске трговине копненим и воденим животињама и производима животињског порекла, те да унапреде добробит животиња.

Codex Alimentarius, или „Закон (Кодекс) о храни“ (СА)

представља један скуп стандарда, смерница и кодекса праксе који усваја Комисија за *Codex Alimentarius*. *Codex Alimentarius* обухвата стандарде за све главне групе хране, прерађене, полупрерађене или сирове, које се достављају потрошачима. Сировине за даљу прераду у храну требало би да буду обухваћене у оној мери која је потребна да би се постигли циљеви дефинисани у Кодексу. *Codex Alimentarius* обухвата одредбе у погледу хигијене хране, прехранбених адитива, резидуа пестицида и ветеринарских лекова, контаминаната, одредбе за обележавање и представљање,

методе за анализу и узорковање, те инспекцијски надзор и издавање сертификата при увозу и извозу.

**International
Plant Protection
Convention**

Међународна конвенција о заштити биља (IPPC) је мултилатерални споразум из 1951. године депонован у Организацији за храну и пољопривреду Уједињених нација (FAO), а који је усмерен ка обезбеђењу координисаних, делотворних активности којима се спречава и контролише увођење и ширење организама штетних за биље и производа за заштиту биља. Конвенција обухвата не само заштиту гајених култура, већ и заштиту природне флоре и производа биљног порекла. Такође се узима у обзир и директна и индиректна штета од организама штетних за биље, тако да је обухваћен и коров.

**Food and Agriculture
Organization of the
United Nations**

Организација за храну и пољопривреду Уједињених нација (FAO) је специјализована агенција Уједињених нација која предводи међународне напоре у борби против глади. Циљ њеног рада јесте да се постигне сигурност снабдевања храном за све и да обезбеди да људи имају редован приступ довољној количини квалитетне хране да воде активан, здрав живот.

З

РАЗВОЈ БЕЗБЕДНОСТИ ХРАНЕ, ВЕТЕРИНАРСКЕ И ФИТОСАНИТАРНЕ ПОЛИТИКЕ

Делотворни системи контроле хране су кључни за заштиту здравља потрошача. Они, такође, омогућавају земљама да осигурају безбедност и квалитет прехранбених производа за међународну трговину и да провере да ли увозни прехранбени производи испуњавају захтеве из националних прописа. Европска унија је 2000. године објавила своју Белу књигу о безбедности хране као нов правни основ за одговарајућу контролу производње хране и хране за животиње, као и безбедности хране. Она покрива све секторе у прехранбеном ланцу, укључујући производњу хране за животиње, примарну производњу, прераду хране, складиштење, транспорт и малопродају. Комисија за Codex Alimentarius наставља да развија међународне стандарде, смернице и препоруке за смањење ризика по безбедност хране. Codex Alimentarius је развио анализу ризика, интегрисани приступ прехранбеном ланцу и HACCP. Анализа ризика, укључујући процену ризика, управљање ризиком и комуникацију о ризицима, уврштена је као опште начело у прописе ЕУ и представља правни основ система за безбедност хране у државама чланицама.

Имплементација на националном нивоу и провера Комисије. Државе чланице ЕУ спроводе хармонизоване стандарде и успостављају контроле којима се осигурава њихово поштовање. ЕУ врши ревизију како би утврдила да ли се закони и контроле примењују, те да ли су делотворни, и организује обуке за надлежне органе ЕУ и земаља кандидата, као и за међународне органе.

Како би се постигао глобални и једнообразни приступ у погледу службених контрола хране и хране за животиње, државе чланице ЕУ морају да успоставе и спроведу националне планове контроле у складу са широким смерницама развијеним на нивоу Заједнице. Ове смернице треба да промовишу кохерентне националне стратегије, да идентификују приоритете на основу ризика, те да одреде најделотворније контролне процедуре. Уз то, свака од држава чланица ЕУ у обавези је да представи годишњи извештај Европској комисији који обухвата информације о спровођењу националних планова контроле. Овај извештај има за циљ да обезбеди:

- ▶ резултате службених контрола и ревизија обављених током претходне године; и
- ▶ тамо где је то неопходно, план контроле који је ажуриран у складу са тим резултатима.

Национални планови контроле и годишњи извештаји дају солидну основу за ревизије и анализе које Дирекција за здравље и храну ДГ САНТЕ Европске комисије спроводи у државама чланицама ЕУ, као контролу. Планови контроле ће омогућити проверу да ли су службене контроле у државама чланицама ЕУ организоване у складу са критеријумима утврђеним Уредбама. Уколико је то прикладно, а посебно ако ревизија спровођења националних планова контроле државе чланице ЕУ покаже слабости или неусаглашености, биће спроведене детаљне инспекције и ревизије.

Финансирање безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике

Финансирање мера за здравље животиња

Сваке године ЕУ пружа финансијску подршку за искорењивање

вање, контролу и спречавање различитих болести животиња.

ЕУ континуирано суфинансира неопходне мере за смањење броја епизоотија и зооноза, које представљају ризик за здравље људи и животиња, као и за спречавање појаве епизоотија.

Како би се постигли ови циљеви, суфинансирају се специфичне мере путем:

- ▶ Националних ветеринарских програма за искорењивање, сузбијање и надзор над болестима животиња и зооноза (ветеринарски програми);
- ▶ Хитних мера.

Специфични циљеви у складу са Уредбом (ЕУ) бр. 2021/690:

- ▶ допринос високом нивоу безбедности хране и система производње хране, као и других производа који могу да утичу на безбедност хране, уз истовремено обезбеђење одрживости производње хране;
- ▶ допринос постизању бољег здравственог статуса животиња унутар Европ-

ске уније и подршка спровођењу начела добробити животиња.

За мерење испуњења посебних циљева треба користити следећи показатеље:

- ▶ за посебни циљ (1), смањење броја случајева болести код људи, унутар Европске уније, које су у вези са безбедношћу хране или зоонозама;
- ▶ за посебни циљ (2):
 - повећање броја земаља ЕУ или њихових региона у којима нема болести животиња за које се одобрава финансијски допринос;
 - укупно смањење параметара болести као што су инциденција, преваленција и број случајева избијања болести.

Финансирање мера за здравље биља

Улагање у здравље биља је од суштинског значаја за обезбеђење одрживе и конкурентне пољопривреде, хортикултуре и шумарске индустрије.

Правила ЕУ о здрављу биља усмерена су ка заштити усева,

воћа, поврћа, цвећа, украсног биља и шума од штетних организама и болести (штетних организама) а функционишу тако што спречавају уношење ових организама у ЕУ или њихово ширење унутар ЕУ.

Посебни циљеви Уредбе (ЕУ) 2021/690 који се односе на трошкове у вези са здрављем биља односе се на допринос за контролу и спречавање појаве организама штетних за биље или биљне производе.

Програми надзора који се односе на присуство штетних организама, хитне мере и програме за контролу штетних организама у граничним зонама ЕУ суфинансирају се кроз Уредбу (ЕУ) 2021/690.

Финансирање других мера

ЕУ може финансијски да допринесе другим иницијативама неопходним за имплементацију правила која се односе на следеће области прехранбеног ланца:

цију правила која се односе на следеће области прехранбеног ланца:

1. подршка информационим системима на нивоу ЕУ (као што је RASFF);
2. подршка техничком и научном раду, укључујући студије и координационе активности за спровођење и прилагођавање правила у области прехранбеног ланца.

Иницијативе за информисање и подизање свести усмерене су ка успостављању бољег, усаглашеног и одрживог поступања приликом спровођења ЕУ правила у области прехранбеног ланца.

Безбедност хране у будућем буџету ЕУ (2021-2027): финансирање Програма јединственог тржишта за област политика у вези са храном биће усмерено ка заштити здравља људи, животиња и биља. Комисија је предложила да се одржи посебна линија у вези са храном у Програму јединственог тржишта којој ће бити опредељено 1,68 милијарди евра.

4

ЗАЈЕДНИЧКА ПОЉОПРИВРЕДНА ПОЛИТИКА

Безбедност хране, добробит животиња, борба против расипања хране или одржива употреба пестицида су део циљева нове Заједничке пољопривредне политике.

На крају, али не најмање битно, Комисија је предложила повећање флексибилности у оквиру и између програма, оснаживање инструмената за управљање кризама проширењем обухвата резерве за помоћ у ванредним ситуацијама. Оне ће се користити да се реагује на непредвиђене догађаје и ванредне ситуације у областима болести животиња и организама штетних за биље које могу да представљају потенцијални ризик за јавно здравље и да имају велики економски ефекат.

Посебни циљеви у области безбедности хране у оквиру Програма јединственог тржишта

Посебни циљеви у области хране обухватају, између осталог:

- ▶ спречавање и искорењивање болести и штетних организама спровођењем активности надзора организама штетних за биље и спровођењем активности надзора, праћења и искорењивања болести животиња, као и кризних мера

које се односе и на животиње и на биље како би се осигурало добро здравствено стање на територији ЕУ;

- ▶ подршку одрживој производњи и потрошњи хране смањењем расипања хране и информисањем потрошача у циљу обезбеђивања висококвалитетних стандарда широм ЕУ;
- ▶ унапређење делотворности, ефикасности и поузданости службених контрола у целом прехранбеном ланцу са циљем да се обезбеди правилна имплементација и спровођење правила ЕУ у овој области.
- ▶ подршку политикама за унапређење добробити животиња.

Активности у области безбедности хране које се финансирају кроз Програм јединственог тржишта фокусираће се на приоритетне области са доказаном додатном вредношћу за ЕУ. Свеукупни циљ ће остати да се одрже и унапреде високи стандарди ЕУ за здравље животиња и биља.

Између осталог, следеће активности ће моћи да конкуришу за финансирање:

- ▶ хитне мере у ветеринарском и фитосанитарном сектору: активности које спроводе државе чланице, треће земље и међународне организације како би спречиле, сузбијале и искорениле болести и штетни организми, као и ванредне мере којима се одговара на ванредне ситуације, као што су појаве епизоотија или криза у вези са храном (нпр. птичији грип, афричка куга свиња);
- ▶ активности којима се подржава унапређење добробити животиња у блиској сарадњи са државама чланицама;
- ▶ финансирање референтних лабораторија Европске уније како би се обезбедио висок квалитет дијагностике и једнообразно испитивање у ЕУ и у Референтним центрима Европске уније, како би се размењивале добре праксе и организовала обука о кључним политикама;
- ▶ координисани програми у вези са болестима животиња и организмима штетним за биље, као и информисање и прикупљање података: секторске мере за допринос свеобухват-

ним потребама за заштитом те стратешка подршка унутрашњем тржишту и трговини, укључујући и инструменте за обуку, узбуњивање и обавештавање којима се управља на нивоу Комисије;

- ▶ активности за спречавање расипања хране, борбу против превара у вези са храном и подршку одрживој производњи и потрошњи, укључујући и информисање и подизање свести: како би се унапредила одрживост

прехранбеног система повећањем свести потрошача као и кроз одлучно ангажовање и јавног и приватног сектора у смањењу отпада дуж целог прехранбеног ланца;

- ▶ обука запослених у надлежним органима који су задужени за службене контроле и других актера који су укључени у управљање и/или спречавање појаве болести животиња и организама штетних за биље

како би се осигурало добро познавање закона о храни и храни за животиње, здрављу животиња и биља, добробити животиња, као и како би се развио усклађен приступ надлежних органа, који се баве овим релевантним областима, службеним контролама, како из ЕУ тако и из трећих земаља;

- ▶ мере које се спроводе ради заштите здравља људи, животиња и биља од небезбедних производа и

супстанци које долазе на спољњу границу ЕУ како би се осигурала безбедност снабдевања храном у ЕУ и примена истих стандарда безбедности хране за све производе, без обзира на порекло.

Финансирање ће бити обезбеђено кроз сва средства предвиђена у складу са новом финансијском регулативом (бесповратна средства, набавке).

5

ЗЕЛЕНИ ДОГОВОР ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

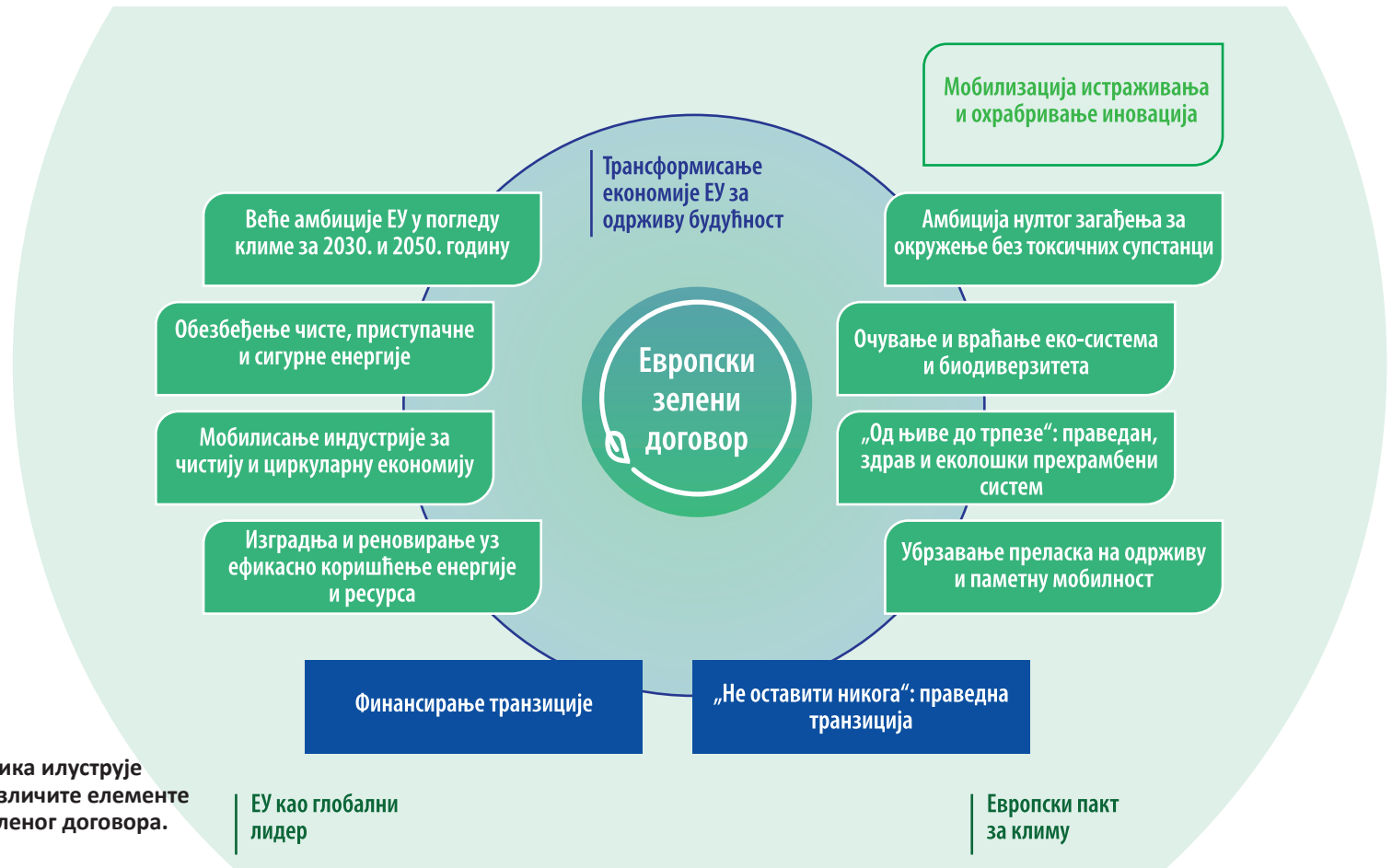
Европски Зелени договор, усвојен у децембру 2019. године је свеобухватан програм који захтева значајна буџетска средства, а који је намењен да помогне у постизању циљева које су поставиле Уједињене нације (УН) – да се доведе до климатски неутралних пракси и постигне потпуни баланс гасова са ефектом стаклене баште у Европи до 2050. године кроз примену зелених и чистих технологија,

те да се постигне одржива економија, индустрија и друштво.

ЕУ има за циљ да постигне климатску неутралност до 2050. године, па је предложила Европски закон о клими како би ову декларацију политичке посвећености превела у законску обавезу (Предлог уредбе Европског парламента и Савета којом се успоставља оквир за постизање климатске неутралности и којом се уносе измене

у Меморандум о образложењу Уредбе ЕУ 2018/2019 (Европски закон о клими).

У својој првој мапи пута, ЕУ је представила кључне политике и мере потребне за реализацију Европског Зеленог договора. Она ће се ажурирати како се потребе буду мењале и како се буду формулисали одговори политике на те потребе. Све активности и политике ЕУ мораће да допринесу реализацији.

Као део Зеленог договора, Комисија ће поново усмерити процес макроекономске координације Европског семестра како би се интегрисали циљеви одрживог развоја Уједињених нација, да би се одрживост и благостање грађана поставили у центар економске политике, а циљеви одрживог развоја препознали као срж израде политика и спровођења активности унутар ЕУ.

Европски Зелени договор планира да економију ЕУ учини одрживом. ЕУ планира да то реализује тако што ће изазове у области климатских промена и заштите животне средине претворити у шансе, и ову транзицију учинити инклузивном за све.

Достизање овог циља захтеваће акцију свих сектора економије ЕУ, укључујући:

- ▶ инвестиције у технологије које су усклађене са начелима заштите животне средине;
- ▶ подршку индустрији у иновацијама;
- ▶ увођење чистијих, јефтинијих и здравијих облика приватног и јавног превоза;

- ▶ декарбонизацију енергетског сектора;
- ▶ обезбеђење боље енергетске ефикасности у зградарству;
- ▶ сарадњу са међународним партнерима на унапређивању глобалних стандарда заштите животне средине.

ЕУ ће такође обезбедити финансијску подршку и техничку помоћ како би помогла онима који су највише погођени преласком на зелену економију. Ово се назива Механизам праведне транзиције. Он ће помоћи да се мобилише најмање 100 милијарди евра у периоду 2021-2027 у регионима који су највише погођени. Помоћ ће бити доступна свим државама чланицама, усмерена ка регионима која имају највећу употребу угљеничноинтензивних ресурса или онима у којима највише људи ради у области фосилних горива. Планови ће такође дефинисати начине да се најбоље одговори на друштвене, економске и еколошке изазове.

У оквиру Европског Зеленог договора, Комисија је усвојила низ стратешких и планских докумената којима се одговара на питања од значаја за

пољопривредна и рурална подручја: Стратегија од њиве до трпезе, Стратегија биодиверзитета, предлог Закона о клими као и нови Акциони план за циркуларну економију.

Стратегија од њиве до трпезе, документ који је углавном усмерен ка пољопривреди и прехранбеном ланцу, поставља одређене циљеве које треба остварити на нивоу ЕУ:

- ▶ смањити употребу и ризике од хемијских пестицида за 50% до 2030. године;
- ▶ смањити губитак хранљивих материја за најмање 50% истовремено осигуравајући да неће доћи до погоршања плодности земљишта и уз смањење примене ђубрива за најмање 20% до 2030. године;

- ▶ повећати органску производњу до постизања удела од најмање 25% пољопривредног земљишта у ЕУ под органским усевама до 2030. године и уз значајно повећање органске аквакултуре;
- ▶ преполовити отпад од хране по глави становника на нивоу малопродаја и по трошача до 2030. године;
- ▶ увести обавезно обележавање хранљивог састава на предњој страни амбалаже, те развити одрживи оквир за обележавање хране који обухвата нутриционистичке, еколошке и социјалне аспекте прехранбених производа.

Зелена агенда (договор) за Западни Балкан предвиђена Европским Зеленим договором и повезана са Економским и инвестиционим планом за Западни Балкан детаљно описује својих пет делова („стубова“):

1. Активности у области климатских промена, укључујући декарбонизацију, енергију и мобилност;
2. Циркуларна економија, која се посебно бави отпадом, рециклирањем, одрживом производњом и ефикасном употребом ресурса;
3. Биодиверзитет, са циљем заштите и регенерације природних добара региона;

4. Борба против загађења ваздуха, воде и земљишта; и
5. Одрживи прехранбени системи и рурална подручја.

Дигитализација ће бити кључни фактор који ће омогућити реализацију активности у оквиру ових пет стубова, у складу са концептом двоструке зелене и дигиталне транзиције.

Зелена транзиција и дигитална трансформација играће централну улогу за земље Западног Балкана у смислу поновног покретања и модернизације економија Западног Балкана. Инвестирање у чисте и дигиталне технологије и капацитете, у спрези са циркуларном еконо-

мијом, поспешитиће отварање нових радних места и привредни раст. Биће обезбеђена и подршка унапређивању конкурентности економија Западног Балкана, како би се оне боље повезале унутар региона и са ЕУ, и како би се Западни Балкан боље припремио за дигитално доба. Посебна пажња ће бити усмерена на везу између транспорта и енергетике, која је од кључног значаја за економски развој, како региона, тако и ЕУ.

Европска комисија је припремила смернице за имплементацију Зелене агенде за Западни Балкан у којима су детаљније изнете активности у вези са Зеленом агендом. Зелену агенду треба посматрати као план за могуће мере које ће заједнички

усвојити ЕУ и сваки од партнера са Западног Балкана, и она доноси најважније иницијативе за сваки од пет стубова.

Иницијатива за регионе са интензивном употребом угља у транзицији на Западном Балкану и Украјини покренута је у децембру 2020. године и има за циљ да помогне земљама и регионима да са економије која се интензивно ослања на угљан пређу на угљенично неутралну економију, истовремено осигуравајући да ова транзиција буде праведна. Она ће пружити подршку регионима који се интензивно ослањају на угљан у земљама у суседству ЕУ, посебно у Босни и Херцеговини, Црној Гори, Северној Македонији, Србији и Украјини.

6

КЉУЧНЕ ПОЛИТИКЕ ЕУ - МАПЕ ПУТА

Буџет ЕУ игра кључну улогу. Комисија је предложила, као циљ, усклађивање 25% свих ЕУ програма са аспектима заштите климе. Буџет ЕУ ће такође допринети постизању климатских циљева и са приходне стране.

- ▶ Ажурирана **стратегија биономије** из 2018. године ствара простор за обнављање европских индустрија и примарних сектора кроз иновације ослоњене на биолошке методе, обезбеђење сигурности снабдевања храном и хранљивости, те кроз валоризацију и заштиту екосистема и биолошких ресурса. Она се бави двоструким изазовима постизања климатски неутралне економије до 2050. године и очувања природне средине у Европи.
- ▶ **FOOD 2030** је политички оквир ЕУ за истраживање и иновације који покреће одрживе, здраве и инклузивне прехранбене системе и тиме истовремено постиже циљеве који доносе добробити за исхрану, климу, циркуларност и заједнице кроз својих 10 путања за активности које се спроводе

унутар програма Horizon Europe (област интервенција, мисије и партнерство у области прехранбених система „Безбедни и одрживи прехранбени системи за људе, планету и климу“).

- ▶ **Акциони план** за циркуларну економију подржава циркуларну економију у сваком кораку ланца вредности. Он даје јасан сигнал привредницима и друштву о томе у ком смеру се треба кретати у будућности.
- ▶ **Одржива плава економија** ће омогућити одрживи раст у поморском сектору. Као део Интегрисане поморске политике, Плави раст јесте дугорочна стратегија за подржавање одрживог раста у поморском сектору, која узима у обзир стубове заштите животне средине уграђене у Интегрисану поморску политику.

- ▶ **Агенда политике ЕУ** у области ризика и осигурања о решењима заснованим на природним појавама има за циљ да Европској унији обезбеди лидерску позицију у области „иновирања с природом“ за одрживија и резилентнија друштва.
- ▶ **Подршка политици ЕУ** у областима воде, енергије и климе и имплементацији Циљева одрживог развоја.
- ▶ **Стратегија биодиверзитета** ЕУ до 2030. године као саставни и централни елемент Европског Зеленог договора.

Стратегија биономије ће убрзати покретање одрживе европске биономије. Она има 5 циљева:

- ▶ обезбеђење сигурности хране и исхране;
- ▶ одрживо управљање природним ресурсима;
- ▶ смањење зависности од необновљивих, неодрживих ресурса;
- ▶ ограничавање климатских промена и адаптација на њихове ефекте;
- ▶ унапређење конкурентности Европе и отварање нових радних места.

Од њиве до трпезе

Елиминација загађење

Финансирање зелених пројеката

Стратегија доприноси стратегијама иновације у Европском Зеленом договору, циркуларној економији и чистој енергетици. Све те стратегије наглашавају важност одрживе, циркуларне биоекономије за постизање њихових циљева.

Како биоекономија доприноси Европском Зеленом договору:

Од њиве до трпезе. Гајење алги у култури може да представља нов извор обновљиве биомасе за храну и зелене производе. Одржива производња алги има ту предност што може да постигне високе приносе са минималном површином земљишта или без земљишта, и са малим потребама за ђубрење, док истовремено унапређује биодиверзитет.

Елиминација загађења. Циркуларна биоекономија у највећој могућој мери користи токове споредних производа и рестлова из пољопривреде, прераде хране и шумарских индустрија, смањујући количину отпада која завршава на депонијама. Штавише, употреба биолошких ђубрива, биопестицида и биолошких метода контроле штетних организама

могу да допринесу постизању циљева из Стратегије од њиве до трпезе и Стратегије биодиверзитета којима се смањује примена и ризици примене ђубрива и пестицида.

Финансирање зелених пројеката. Европски фонд за циркуларну биоекономију са за-

хватом до 250 милиона евра инвестираће у иновативне пројекте циркуларне биоекономије у областима пољопривреде, аквакултуре и рибарства, шумарских сектора, биохемијских средстава и биоматеријала.

7

ДОБРОБИТИ ЗА ДРУШТВО И ПРЕДНОСТИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ У ВЕЗИ СА ПОГЛАВЉЕМ 12

7.1. Због ЕУ, широм Европе има више радних места и веће су плате.

Због тога што се у овом управном телу налази 27 различитих земаља, оне могу да створе јединствено тржиште које им даје већи обим са којим могу да рачунају приликом преговарања о међународним трговинским споразумима. Ова предност олакшава локалним произвођачима извоз робе по правичним ценама, уз истовремени пријем увоза по потреби, на који не морају да потроше цело богатство. Око 10% тренутно постојећих радних места у Европи је у директној вези са Европском унијом, не рачунајући послове у извозном и увозном сектору који свакако постоје.

7.2. Европска унија озбиљно схвата политике усмерене ка заштити животне средине.

Када једна европска држава одлучи да делотворније управља животном средином, она може са својим еколошки освешћеним ставом да оствари неки мали утицај. Ако се свих 27 држава чланица удруже да прате исту политику, то онда може да буде процес који ће помоћи да се промени свет.

7.3. Економске доробити Европске уније простиру се на остатак света.

Због тога што се Европа удружила у Европску унију како би постала економска трговинска сила, вредност индустрије увоза и извоза у целом свету има користи од присуства ЕУ. Мање земље могу да искористе бољи

приступ тржишту јер могу да склопе један посао за трговину са 28 држава, уместо да имају засебне уговоре са сваком од њих. Кина и САД могу да тргују са Европом као равноправним партнером, док Европа има користи од већег обима и бољих цена. Ова предност омогућава да се свакој трговини дода већа вредност, да се унапреде могућности запошљавања, развију нови међународни односи и да људи имају приступ већем броју могућности.

7.4. ЕУ усваја високе стандарде за храну и добробити за потрошаче којима се утиче на безбедност потрошача.

Пре настанка Европске уније, било је потребно да свака држава појединачно спроводи инспекцијски надзор како би осигурала безбедност снабдевања храном. Сада регулатори

из ЕУ могу да управљају овим процесом из својих центара, уместо да се ослањају на локалне власти да ће добро обавити посао. Због високог нивоа сарадње који постоји због овакве структуре управљања, бескрупулозним компанијама је много теже да продају неки контаминирани производ јер је успостављено више нивоа мера заштите.

Постоји неколико предности за потрошаче које су, такође, могуће због Европске уније. Ако купите нешто у Европи, можете добити повраћај новца ако вратите тај артикул у складу са политиком. Стандарди које роба у продавницама у ЕУ27 мора да испуни су међу најстрожијим стандардима у данашњем свету, када је реч о безбедности и квалитету.

7.5. Зелени договор ЕУ доноси предности за привреднике и пољопривреднике.

Интегрисање концепта одрживости у начине на које производимо и конзумирамо своју храну доноси корист свим актерима у прехранбеном ланцу, а посебно пољопривредницима. Потражња потрошача, која се стално мења и нови одрживи системи ће донети нове пословне могућности, на пример у сектору биљних протеина или у биоекономији.

Инструменти Зеленог договора доприносе унапређењу положаја пољопривредника у ланцу снабдевања. Одрживи пословни модели, шеме за обележавање и стандарди стављања у промет повезаће производне методе са потражњом потрошача у премијум сектору, што ће довести до веће добити пољопривредника и произвођача хране. Снажнија улога ове увећане зараде у ланцу снабдевања храном доноси нове пословне прилике. Иницијативе за обележавање и стављање у промет ће повећати свест о високим стандардима ЕУ, чиме ће се отворити додатне могућности за извоз.

ЗАКЉУЧАК

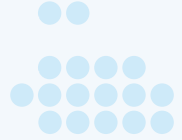
Поглавље 12 одсликава интегрисани приступ ЕУ који има за циљ да обезбеди висок ниво јавног здравља, здравља животиња, добробити животиња и здравља биља унутар Европске уније, кроз кохерентне мере „од њиве до трпезе“ и уз одговарајући мониторинг, истовремено обезбеђујући делотворно функционисање унутрашњег тржишта. У овом домену од земље кандидата се тражи да обезбеди преношење правних тековина ЕУ, које ће постепено да спроводи добро обучена државна управа одговарајуће структуре. Спровођење захтева успостављање одговарајућих административних структура као и лабораторијских капацитета који ће омогућити ефикасну инспекцију и контролу. Координација између различитих органа задужених за преношење и/или спровођење правних тековина је од суштинског значаја. Уз то, неопходна је обука инспектора који ће спроводити различите контроле и субјеката у пословању храном и храном за животиње.

РЕЛЕВАНТНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ И КОРИСНИ ЛИНКОВИ У ВЕЗИ СА ПОГЛАВЉЕМ 12

1.	Европска агенција за безбедност хране (EFSA)	http://www.efsa.europa.eu/
2.	Систем брзог узбуњивања за храну и храну за животиње (RASFF)	https://food.ec.europa.eu/safety/rasff-food-and-feed-safety-alerts_en
3.	Интегрисани компјутеризовани ветеринарски систем (TRACES)	https://ec.europa.eu/food/animals/traces_en
4.	Интегрисани систем за управљање информацијама за службене контроле (IMSOC)	https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12485-Food-safety-amended-rules-on-the-integrated-management-system-for-official-controls-IMSOC-_en
5.	Систем административне помоћи и сарадње (AAC)	https://food.ec.europa.eu/safety/agri-food-fraud/administrative-assistance-and-cooperation-system_en
6.	Систем обавештавања за пресретање пошилки у области здравља биља (EUROPHYT)	https://food.ec.europa.eu/plants/plant-health-and-biosecurity/europhyt_en
7.	Светска трговинска организација (WTO)	https://www.wto.org/
8.	Codex Alimentarius (CA)	http://www.codexalimentarius.net/web/standard_list.do?lang=en
9.	Светска организација за здравље животиња (OIE)	https://www.oie.int/
10.	Међународна конвенција о заштити биља (IPPC)	https://www.ippc.int/en/

11.	Организација за храну и пољопривреду Уједињених нација (FAO)	https://www.fao.org/home/en
12.	Политика ЕУ о безбедности хране	https://ec.europa.eu/food/overview_en
13.	Бела књига о безбедности хране	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:51999DC0719
14.	Стратегије за здравље животиња 2007-2013	https://food.ec.europa.eu/animals/animal-health/eu-animal-health-strategy-2007-2013_en
15.	Правила ЕУ о здрављу биља	https://ec.europa.eu/food/plant_en
16.	Заједничка пољопривредна политика	https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_en
17.	Зелени договор Европске уније	https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
18.	Зелена агенда за Западни Балкан	https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2020-10/green_agenda_for_the_western_balkans_en.pdf
19.	Генерални директорат за здравље и безбедност хране ЕУ (ДГ САНТЕ)	https://knowledge4policy.ec.europa.eu/organisation/dg-sante-dg-health-food-safety_en
20.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	http://www.minpolj.gov.rs/
21.	Министарство здравља	https://www.zdravlje.gov.rs/
22.	Министарство за европске интеграције	https://www.mei.gov.rs/

Министарство пољопривреде,
шумарства и водопривреде

www.minpolj.gov.rs
E-mail: office@minpolj.gov.rs

Ова брошура објављена је уз помоћ Европске уније.
За садржину ове брошуре искључиво је одговоран Weglobal
и та садржина не одражава званичне ставове
Европске уније.